

BRUXELLES ÉCONOMIE ET EMPLOI

SERVICE PUBLIC RÉGIONAL DE BRUXELLES

Praktische gids

Procedure voor de erkenning van de sociale ondernemingen

Ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen

Inhoud

Samenvatting – Doelstellingen

1. Toepassingsgebied

1.1. Erkenningsvoorwaarden

1.2. Focus op de erkende organisaties in het kader van de ordonnantie van 18 maart 2004 betreffende de erkenning en de financiering van de plaatselijke initiatieven voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de inschakelingsondernemingen.

1.3. Voordelen van de erkenning

2. Procedure

2.1. Indiening van de aanvraag

2.2. Behandeling van de aanvraag door de administratie

2.3. Behandeling van de aanvraag in de ARSO

2.4. Beslissing, kennisgeving en aankondiging

2.5. Beroep

2.6. Inwerkingtreding van de erkenning

2.7. Procedure bij fusie, wijziging of splitsing

2.8. Procedure bij opschorting of intrekking van de erkenning

3. Samenstelling van het administratief dossier

3.1. Algemene inlichtingen

3.2. PISO of SDO?

3.3. De verklaring op erewoord

3.4. De bijlagen

BRUXELLES ÉCONOMIE ET EMPLOI

SERVICE PUBLIC RÉGIONAL DE BRUXELLES

4. **Checklist van de administratie**

5. **Contactgegevens en begeleiding**

Samenvatting – Doelstellingen

Deze praktische gids is bestemd voor aanvragers van een erkenning in het kader van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen.

Deze praktische gids wil de erkenningsvoorwaarden toelichten en bijkomende aanwijzingen geven omtrent de te volgen procedure. Het doel is methodologische ondersteuning te bieden om organisaties vertrouwd te maken met de concepten en de samenstelling van het dossier voor de erkenningsaanvraag te vergemakkelijken.

De gids wil ook antwoorden bieden op concrete vragen omtrent de voordelen van de erkenning, de modaliteiten van de controle door de administratie en de hulpmiddelen die ter beschikking staan van organisaties die deze weg willen inslaan (adviezen en begeleiding).

1. Toepassingsgebied

1.1. Erkenningsvoorwaarden

De ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en ondersteuning van de sociale ondernemingen ontwikkelt het concept van een "sociale onderneming" en voorziet in de erkenning van publiekrechtelijke en privaatrechtelijke rechtspersonen die aan de volgende beginselen voldoen:

- de uitvoering van een economisch project;
- het nastreven van een sociaal doel;
- de uitoefening van een democratisch bestuur.

Deze erkenningsprocedure is geïnspireerd op de werkzaamheden van het Europees EMES-netwerk, een Europese bundeling van universitaire onderzoekscentra, die tot doel heeft een Europees corpus van theoretische en empirische kennis over de sociale economie en het sociaal ondernemerschap op te bouwen.

Private structuren kunnen een erkenning vragen als "*Sociale en democratische ondernemingen*" (SDO) en publieke structuren kunnen een erkenning vragen als "*Publieke initiatieven in sociaal ondernemerschap*" (PISO)¹.

Natuurlijke personen, en meer specifiek zelfstandige natuurlijke personen, komen niet in aanmerking voor een erkenning.

Om erkend te worden moeten organisaties voldoen aan **alle** voorwaarden die in de reglementering zijn vastgelegd.

Sommige van deze voorwaarden worden versoepeld als de organisaties die een erkenning aanvragen "**startende ondernemingen**" zijn, dat wil zeggen privaatrechtelijke rechtspersonen die minder dan 4 jaar bij de Kruispuntbank van Ondernemingen zijn ingeschreven. Hiermee worden dus uitsluitend privaatrechtelijke organisaties bedoeld waarvan de oprichting minder dan 4 jaar geleden plaatsvond op het moment van de aanvraag tot erkenning.

---

¹ Zie punt 3.2. van de praktische gids voor aanvullende informatie.

1.1.1. De erkenningsvoorwaarden die zowel voor PISO's als SDO's gelden²

Voor alle PISO's en SDO's: de voorwaarden bepaald in artikels 11 en 12 van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en ondersteuning van de sociale ondernemingen

De volgende vijf voorwaarden moeten vervuld worden:

1. **Hun maatschappelijke zetel of exploitatiezetel hebben op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.**

Deze informatie moet officieel zijn en beschikbaar zijn bij de Kruispuntbank voor Ondernemingen.

2. **De reglementeringen op het vlak van arbeid, sociale zekerheid, handel en fiscaliteit en het vennootschaps- of verenigingsrecht, het verzekeringsrecht en het boekhoudkundig recht naleven evenals de van kracht zijnde collectieve arbeidsovereenkomsten.**

Voor meer informatie hierover kunt u contact opnemen met de bevoegde diensten, in het bijzonder de dienst Sociale Controle van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, die over een contactpunt beschikt om alle verzoeken om algemene informatie te beantwoorden over de zaken die hij moet controleren, in het bijzonder de arbeidstijd, de arbeidswetgeving en de sociale administratie, de arbeidsovereenkomsten, de lonen, enz.

3. **In voorkomend geval beschikken over de erkenningen, toelatingen, vergunningen, inschrijvingen, registraties en licenties die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de eraan verbonden activiteiten of beroepen waarvoor de erkenning gevraagd wordt.**

Wat deze voorwaarde betreft, wordt commerciële ondernemingen aangeraden contact op te nemen met een sociaal secretariaat, een ondernemingsloket of met 1819 (www.1819.brussels) om alle vergunningen te bepalen die nodig zijn voor de uitoefening van een specifieke activiteit van productie van goederen en/of diensten.

Commerciële bedrijven kunnen ook onze website raadplegen via deze link: <http://werk-economie-emploi.brussels/nl/vergunningen-en-toegang-tot-het-beroep>

---

² Zie punt 3.2. van de praktische gids voor aanvullende informatie.

Voor de uitoefening van een aantal activiteiten is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een erkenning of bijkomende registratie noodzakelijk. Het betreft de volgende sectoren:

- ✓ voeding
- ✓ reisagentschappen
- ✓ toeristisch logies
- ✓ dienstencheques
- ✓ particuliere bureaus voor arbeidsbemiddeling
- ✓ ambulante handel of kermisactiviteiten

Bovendien moeten alle operatoren die actief zijn in de voedselketen in België geregistreerd zijn bij het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV).

Ten slotte is voor sommige activiteiten een milieuvergunning vereist. (bv. veeteelt, herstelwerken aan auto's, sauna's, bakkerijen, bouwplaatsen, afvalsorteringscentrum, zaal voor evenementen, enz.). Gedetailleerde informatie kan worden bekomen bij Leefmilieu Brussel, de administratie voor leefmilieu en energie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: <https://leefmilieu.brussels/>

4. Onder zijn bestuurders, zaakvoerders, mandatarissen of andere personen die gemachtigd zijn de vennootschap of de vereniging te verbinden, geen personen tellen:

- a) die ontzet zijn uit hun burgerlijke en politieke rechten;
- b) die het voorwerp zijn van een rechterlijk verbod opgelegd aan bepaalde veroordeelden en aan gefailleerden om bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen;
- c) die in de vijf jaar voor de erkenningsaanvraag verantwoordelijk zijn geacht voor de verbintenissen of de schulden van een gefailleerde vennootschap;
- d) die in de vijf jaar voor de erkenningsaanvraag veroordeeld werden door een in kracht van gewijsde gegane gerechtelijke beslissing in het kader van de strijd tegen discriminatie en de gelijke behandeling op het vlak van de tewerkstelling;
- e) die in de vijf jaar voor de erkenningsaanvraag veroordeeld werden door een in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissing door of krachtens wetgevingen aangenomen krachtens artikel 6, § 1, VI, vijfde lid, 12°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen;

- f) die in de vijf jaar voorafgaand aan de erkenningsaanvraag als werkgever werden veroordeeld tot administratieve geldboetes voor inbreuken op bepaalde sociale wetten;
  - g) die bestuurder, afgevaardigd bestuurder, zaakvoerder of mandataris waren van een sociale onderneming waarvan de erkenning in de loop van de laatste tien jaar werd ingetrokken;
  - h) die in de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag tot erkenning, veroordeeld werden door een in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissing wegens valsheid in geschrifte.
5. **In de vijf jaar voor de erkenningsaanvraag niet het voorwerp hebben uitgemaakt van een intrekking van de erkenning overeenkomstig de bepalingen vastgelegd door de regering.**

Voor alle PISO's en SDO's: de voorwaarde bepaald in artikel 7 van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 20 december 2018 inzake de erkenning van sociale ondernemingen

Het administratief dossier van de erkenningsaanvraag moet **een activiteitenverslag** bevatten dat bestaat uit vier hoofdstukken:

- ✓ een hoofdstuk over het economische project;
- ✓ een hoofdstuk over het sociale doel;
- ✓ een hoofdstuk over het democratische bestuur;
- ✓ een hoofdstuk over de zelfevaluatie met betrekking tot de manier waarop de organisatie zich verhoudt tot de drie basisprincipes van de erkenning, zijnde:
  1. de uitvoering van een economisch project;
  2. het nastreven van een sociaal doel;
  3. de uitoefening van een democratisch bestuur.

Dit activiteitenverslag geeft de kwantitatieve en kwalitatieve criteria weer die **niet verplicht** zijn voor het bekomen van de erkenning. De criteria die in dit verslag worden weergegeven zijn progressief. Dit activiteitenverslag dient om, bij het aanvragen van een erkenning of van de hernieuwing van een erkenning, de evolutie van de implementatie van de drie bovengenoemde principes te kunnen meten.

Dit activiteitenverslag heeft betrekking op de gehele organisatie. De gehele rechtspersoonlijkheid die om goedkeuring vraagt, moet dus in dit verslag aan bod komen.

Er wordt een standaardactiviteitenverslag ter beschikking gesteld van de organisaties die een erkenning aanvragen.

Dit standaardverslag moet worden ingevuld. De administratie zal geen enkel andere type van verslag aanvaarden. Een verwijzing naar een website of een jaarverslag zal niet in aanmerking worden genomen.

Artikel 12 van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en ondersteuning van sociale ondernemingen bepaalt dat startende ondernemingen geen activiteitenverslag moeten indienen maar een **activiteitenprogramma**. Om een maximale administratieve vereenvoudiging te garanderen, heeft de administratie er echter voor gekozen om één enkel document op te stellen.

Organisaties, vooral startende ondernemingen, die nog geen antwoord kunnen geven op delen van het verslag, moeten "nog niet geïmplementeerd" aanduiden en deze vermelding motiveren.

1.1.2. De specifieke erkenningsvoorwaarden voor SDO's

Voor SDO's: de voorwaarden bepaald in artikels 8, 9 en 10 van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 20 december 2018 inzake de erkenning van sociale ondernemingen

SDO's moeten aantonen dat ze **een economisch project** uitvoeren.

Hoe?

1° ***Door aan te tonen dat ze een doorlopende activiteit van productie van goederen en/of diensten hebben*** door:

- de inschrijving in de statuten van ten minste één doorlopende activiteit van productie van goederen en/of diensten als maatschappelijk oogmerk.

Het maatschappelijke oogmerk kan economische activiteiten en sociale activiteiten omvatten die gratis worden uitgevoerd.

Voorbeelden van activiteiten inzake de productie van goederen of diensten: opleidingen, bouw en renovatie van gebouwen, handel, horeca, logistiek, levering van goederen en diensten, ontwikkeling van digitale toepassingen, enz.

Verwar **maatschappelijk oogmerk** (het antwoord op de vraag: wat?) niet met **sociaal doel** (het antwoord op de vraag: waarom?).

- Het bijhouden van een boekhouding volgens de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel.
- De voorlegging van de financiële balansen van de laatste drie jaar, die door de administratie zullen worden geanalyseerd. Voor startende ondernemingen wordt de analyse van de financiële situatie gebaseerd op een financieel plan dat over een periode van drie jaar (N, N+1 en N+2) wordt opgesteld.

2° Door economisch levensvatbare activiteit aan te tonen:

- de organisatie die haar erkenning aanvraagt, mag zich niet in vrijwillige vereffening, gerechtelijke reorganisatie of faillissement bevinden.
- De voorlegging van de financiële balansen van de laatste drie jaar, die door de administratie zullen worden geanalyseerd. Voor startende ondernemingen wordt de analyse van de financiële situatie gebaseerd op een financieel plan dat over een periode van drie jaar (N, N+1 en N+2) wordt opgesteld.

3° Door een minimum aan betaalde kwalitatieve en duurzame arbeid aan te tonen:

Met uitzondering van startende ondernemingen moet de organisatie die een erkenning aanvraagt ten minste één voltijdse, vaste werknemer in dienst hebben. Dit criterium van het minimumniveau van arbeid in loondienst kan ook worden aangetoond door de tewerkstelling van drie actieve zelfstandige leden, van wie ten minste één zelfstandige in hoofdorde is.

De administratie controleert dit criterium aan de hand van een kopie van de arbeidsovereenkomst van de voltijdse werknemer die voor onbepaalde tijd wordt aangeworven (waarbij de werkgegevens worden geanonimiseerd) of een loonstaat voor de drie zelfstandigen op basis van de berekening van hun vergoeding door een accountant of een sociaal secretariaat, alsook een kopie van het registratiebewijs bij het sociaal verzekeringsfonds.

Dit criterium sluit organisaties uit die enkel werken met ter beschikking gestelde werknemers of werknemers die werkzaam zijn overeenkomstig artikel 60, § 7, van de organieke OCMW-wet van 8 juli 1976.

SDO's moeten aantonen dat ze **een sociaal doel** nastreven.

Hoe?

1° Door in de statuten **expliciet een sociaal doel** in te schrijven die het belang dient van de gemeenschap of van een specifieke groep personen of haar leden.

Dit betekent dat de sociale onderneming een ander prioritair doel nastreeft dan de winst van haar leden of aandeelhouders.

Voorbeelden van een sociaal doel: socioprofessionele herinschakeling, armoedebestrijding, gendergelijkheid, de ontwikkeling van duurzame huisvesting, de implementatie van nieuwe vormen van productie van goederen en diensten (circulaire economie), milieubescherming, de bevordering van duurzame producten of hernieuwbare energie, enz.

2° **Door de winstverdeling te beperken**, door in de statuten te bepalen dat:

- dat het aan de aandeelhouders toegekende dividend op de aandelen van het kapitaal van de onderneming niet meer mag bedragen dan 6% van de nominale waarde van de aandelen na aftrek van de roerende voorheffing.

Voor startende ondernemingen kan, indien de statuten dit bepalen, de effectieve beperking van de dividenden worden gespreid over de eerste 7 boekjaren.

- De beperking van de meerwaarden tot maximaal 100% wanneer deze niet verboden zijn.

Deze voorwaarde geldt niet voor vzw's.

3° Door **een gematigde loonspanning** aan te tonen:

Een principe van gematigde loonspanning moet in de statuten of in het activiteitenverslag ingeschreven zijn. Deze spanning vertegenwoordigt de verhouding tussen de hoogste en laagste salarissen die aan het personeel van de organisatie worden toegekend. De minimumvergoeding wordt berekend op basis van de laagste vergoeding in voltijdse equivalenten.

De loonspanning moet er zo uitzien:

- ✓ van 1 tot maximaal 4 voor organisaties met maximaal 50 werknemers (en niet 50 voltijdse equivalenten) of werkende vennoten;
- ✓ van 1 tot maximaal 5 voor organisaties met 51 tot 250 werknemers (en niet van 51 tot 250 voltijdse equivalenten) of werkende vennoten;
- ✓ van 1 tot maximaal 6 voor organisaties met meer dan 250 werknemers (en niet meer dan 250 voltijdse equivalenten) of werkende vennoten.

De berekening van de loonspanning omvat:

- ✓ de brutobezoldiging;
- ✓ de diverse voordelen van alle aard, zowel legale als extralegale.

Voor de werkende vennoten omvat de berekening het brutoloon van zelfstandigen en de diverse voordelen van alle aard, legale en extralegale.

De administratie zal de correcte toepassing van de berekeningswijze van de loonspanning op het moment van de aanvraag tot erkenning niet controleren. Deze controle kan echter plaatsvinden tijdens een controle ter plaatse op basis van alle verantwoordingsstukken die volgens de administratie nuttig kunnen worden geraadpleegd (loonfiches, arbeidsreglement, enz.).

4° De statuten of het huishoudelijk reglement van de algemene vergadering en de raad van bestuur moeten vermelden hoe binnen de organisatie met **financiële belangenconflicten** wordt omgegaan.

SDO's moeten de uitoefening van een **democratisch bestuur** kunnen aantonen.

Hoe?

1° Door een **hoge graad van beheersautonomie** aan te tonen, zowel op het vlak van de strategie als in het dagelijks bestuur.

De rechten en plichten van de leden van de raad van bestuur, hun rol, alsook de relatie met de algemene vergadering en het dagelijks bestuur van de organisatie, moeten worden vastgelegd in de statuten of in het huishoudelijk reglement. Dit houdt in dat de statuten of het huishoudelijk reglement, wat de raad van bestuur betreft, met name de volgende elementen moeten bevatten:

- ✓ Het principe van de **collegialiteit** van de bestuurders: de bestuurders die binnen de raad van bestuur bijeenkomen vormen een college, dat wil zeggen dat de raad van bestuur een orgaan is dat zich onderscheidt van de persoonlijkheden van de bestuurders, dat zijn beslissingen in eigen naam neemt, onafhankelijk van de individuele beslissingen van de bestuurders.
- ✓ Het principe van de **solidariteit** van de bestuurders: ondernemingen zijn bijvoorbeeld wettelijk verantwoordelijk voor de betaling van de socialezekerheidsbijdragen van hun bestuurders en werkende vennoten die in gebreke blijven.
- ✓ Het principe dat een bestuurder belast is met **de belangen van de rechtspersoon** en niet met zijn persoonlijke belangen of met die van de instellingen die hij vertegenwoordigt of die hem hebben afgevaardigd.
- ✓ De manier waarop **belangenconflicten** tussen de bestuurders en de rechtspersoon worden geregeld (bijvoorbeeld: de verhuur door een van de werknemers van een pand aan de onderneming of de terbeschikkingstelling van machines of kredieten met rente, enz.).
- ✓ De manier waarop de **verloningen** worden bepaald.
- ✓ Het principe van de **vertrouwelijkheid van de debatten**.

Bovendien moeten de raad van bestuur en de algemene vergadering samengesteld zijn uit:

- ✓ maximaal 49% van de vertegenwoordigers van commerciële bedrijven die geen expliciet sociaal doel hebben dat expliciet in hun statuten is ingeschreven;
- ✓ maximaal 25% vertegenwoordigers van de overheid.

Wordt beschouwd als **vertegenwoordiger** elke persoon die zitting heeft krachtens een mandaat ontvangen op basis van de statuten en/of ten gevolge van een mandaat dat voortvloeit uit een beraadslaging door een overheidsinstelling of een semioverheidsinstelling of van de raad van bestuur van een commerciële onderneming zonder uitdrukkelijk sociaal doel.

De beslissing van de commerciële onderneming of van de overheid of overheden die leden afgevaardigd hebben naar de raad van bestuur kan ter controle opgevraagd worden door de administratie.

2° Door een **democratische beslissingsmacht** aan te tonen.

De statuten van de organisatie moeten ten minste een van de volgende regels vermelden:

- ✓ het beginsel volgens hetwelk elk lid van de algemene vergadering één stem heeft;
- ✓ de beperking van de stemrechten van een natuurlijke persoon die deelneemt aan de algemene vergadering tot maximaal 10% van de op de algemene vergadering aanwezige en vertegenwoordigde partijen, inclusief volmachten en vertegenwoordigingen.

1	2	3	4
Aanwezige leden op de AV	Aandelen vertegenwoordigd door deze leden	Stemrechten indien "een aandeel = een stem"	Beperking van de stemrechten tot 10% van het totaal
A	46	46	5
B	1	1	1
C	1	1	1
D	1	1	1
E	1	1	1
	50	50	9

De statuten of het huishoudelijk reglement van de algemene vergadering moeten het maximumaantal volmachten per lid vermelden.

Bovendien moeten de statuten aantonen dat de raad van bestuur is samengesteld uit ten minste 4 leden of ten minste 3 leden voor de startende ondernemingen bij het indienen van hun eerste erkenningsaanvraag.

De statuten of het huishoudelijk reglement moeten voorzien in ten minste één van de volgende maatregelen:

- ✓ de verkiezing van een bestuurder die geen overheid of privéonderneming zonder sociaal doel vertegenwoordigt;

of

- ✓ de mogelijkheid voor werknemers om lid, coöperant of aandeelhouder van de rechtspersoon te worden. In dit geval bedraagt het aandeel maximaal 150 euro.

3° Door **een transparante en participatieve dynamiek** te kunnen aantonen waarin de belangrijkste stakeholders actief zijn.

Stakeholders zijn bijvoorbeeld werknemers, leden van de raad van bestuur, klanten, gebruikers van de organisatie, partners, enz.

Deze transparante en participatieve dynamiek kan worden aangetoond door op de website van de organisatie de lijst van de leden van de raad van bestuur, hun respectieve functies en een organigram dat de interne organisatie van de rechtspersoon weergeeft, te publiceren (of bij gebrek daaraan intern uit te hangen).

Daarnaast moeten het huishoudelijk reglement of de statuten voorzien in een jaarlijkse vergadering tijdens de werkuren, waarop alle personeelsleden of werkende vennoten en de belangrijkste stakeholders worden uitgenodigd.

Deze jaarlijkse vergadering moet met name de volgende onderwerpen behandelen:

- ✓ de huidige en toekomstige economische en sociale ontwikkeling van de organisatie;
- ✓ het welzijn op het werk;
- ✓ een presentatie van het activiteitenverslag en een samenvatting van de rekeningen van de organisatie;
- ✓ het beleid inzake personeelsbeheer, aanwerving en permanente vorming.

1.1.3. De specifieke voorwaarden voor PISO's

Voor PISO's: de voorwaarden bepaald in artikels 11, 12 en 13 van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 20 december 2018 inzake de erkenning van sociale ondernemingen

PISO's moeten aantonen dat ze **een economisch project** uitvoeren.

Hoe?

1° **Door aan te tonen dat ze een doorlopende activiteit van productie van goederen en/of diensten hebben** door:

- de inschrijving in de statuten, of in de beslissing van de overheid die de structuur creëerde die de erkenning aanvraagt, van ten minste één ononderbroken activiteit van productie van goederen en/of diensten als maatschappelijk oogmerk.

Verwar **maatschappelijk oogmerk** (het antwoord op de vraag: wat?) niet met **sociaal doel** (het antwoord op de vraag: waarom?).

Het maatschappelijke doel kan economische activiteiten en sociale activiteiten omvatten die gratis worden uitgevoerd.

Voorbeelden van activiteiten inzake de productie van goederen of diensten: opleidingen, bouw en renovatie van gebouwen, handel, horeca, logistiek, levering van goederen en diensten, ontwikkeling van digitale toepassingen, enz.

- Het bijhouden van een boekhouding volgens de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel.
- De voorlegging van de financiële balansen van de laatste drie jaar, die door de administratie zullen worden geanalyseerd. Voor startende ondernemingen wordt de analyse van de financiële situatie gebaseerd op een financieel plan dat over een periode van drie jaar (N, N+1 en N+2) wordt opgesteld.

Deze voorwaarde geldt niet voor OCMW's, zij moeten dus geen financiële balansen indienen.

2° **Door een minimum aan betaalde kwalitatieve en duurzame arbeid aan te tonen:**

Met uitzondering van startende ondernemingen moet de organisatie die een erkenning aanvraagt ten minste één voltijdse, vaste werknemer in dienst hebben.

De administratie controleert dit criterium aan de hand van een kopie van de arbeidsovereenkomst van de werknemer die voor onbepaalde tijd voltijds in dienst wordt genomen, waarbij de contactgegevens van de werknemer geanonimiseerd worden.

Dit criterium sluit organisaties uit die alleen werken met ter beschikking gestelde werknemers of werknemers die werkzaam zijn overeenkomstig artikel 60, § 7, van de organieke OCMW-wet van 8 juli 1976.

Als u een organisatie bent die onderworpen is aan een determinerende invloed van de overheid (zie punt 3.2. van de praktische gids), moet u voldoen aan een derde voorwaarde:

3° Door een economisch levensvatbare activiteit aan te tonen:

- De organisatie die haar erkenning aanvraagt, mag zich niet in vrijwillige vereffening, gerechtelijke reorganisatie of faillissement bevinden.
- De voorlegging van de financiële balansen van de laatste drie jaar, die door de administratie zullen worden geanalyseerd. Voor startende ondernemingen wordt de analyse van de financiële situatie gebaseerd op een financieel plan dat over een periode van drie jaar (N, N+1 en N+2) wordt opgesteld.

PISO's moeten aantonen dat ze **een sociaal doel** nastreven.

Hoe?

1° Door in de statuten of in de beslissing van de overheid die de structuur creëert die de erkenning aanvraagt een **expliciet sociaal doel** in te schrijven die het belang dient van de gemeenschap of van een specifieke groep personen of haar leden.

Dit betekent dat de sociale onderneming een ander prioritair doel nastreeft dan de winst van haar leden of aandeelhouders.

Voorbeelden van sociale doelstellingen: socioprofessionele inschakeling, armoedebestrijding, gendergelijkheid, de ontwikkeling van duurzame huisvesting, de implementatie van nieuwe vormen van productie van goederen en diensten (circulaire economie), milieubescherming, de bevordering van duurzame producten of hernieuwbare energie, enz.

2° Door **een gematigde loonspanning** aan te tonen:

Deze voorwaarde geldt niet voor OCMW's.

Een principe van gematigde loonspanning moet in de statuten ingeschreven zijn.

Deze spanning vertegenwoordigt de verhouding tussen de hoogste en laagste salarissen die aan het personeel van de organisatie worden toegekend. De minimumvergoeding wordt berekend op basis van de laagste vergoeding in voltijdse equivalenten bij de rechtspersoon.

De loonspanning moet er zo uitzien:

- ✓ van 1 tot maximaal 4 voor rechtspersonen met maximaal 50 werknemers of werkende vennoten;
- ✓ van 1 tot maximaal 5 voor rechtspersonen met 51 tot 250 werknemers of werkende vennoten;
- ✓ van 1 tot maximaal 6 voor rechtspersonen met meer dan 250 werknemers of werkende vennoten.

De berekening van de loonspanning omvat:

- ✓ de brutobezoldiging;
- ✓ de diverse voordelen van alle aard, zowel legale als extralegale.

Voor de werkende vennoten omvat de berekening het brutoloon van zelfstandigen en de diverse voordelen van alle aard, legale en extralegale.

De administratie zal de correcte toepassing van de berekeningswijze van de loonspanning op het moment van de aanvraag tot erkenning niet controleren. Deze controle kan echter plaatsvinden tijdens een controle ter plaatse op basis van alle verantwoordingsstukken die volgens de administratie nuttig kunnen worden geraadpleegd (loonfiches, arbeidsreglement, enz.).

4° De statuten of het huishoudelijk reglement van de algemene vergadering en de raad van bestuur moeten vermelden hoe binnen de organisatie wordt omgegaan met ***financiële belangenconflicten***.

PISO's moeten de uitoefening van een **democratisch bestuur** kunnen aantonen.

Hoe?

Indien de organisatie die de erkenning aanvraagt een openbare structuur is die:

1° hetzij gecreëerd is door een wet en een organieke autonomie geniet (een OCMW);

2° hetzij gecreëerd is door de overheid voor de vervulling van taken van algemeen belang (een plaatselijk werkgelegenheidsagentschap, een Openbare Vastgoedmaatschappij, een vereniging Hoofdstuk XII),

voorziet de reglementering in een enkele voorwaarde: een transparante en participatieve dynamiek kunnen aantonen waarin de belangrijkste stakeholders actief zijn.

Stakeholders zijn bijvoorbeeld werknemers, leden van de raad van bestuur, klanten, gebruikers van de organisatie, partners, enz.

Deze transparante en participatieve dynamiek kan worden aangetoond door op de website van de organisatie de lijst van de leden van de raad van bestuur, hun respectieve functies en een organigram dat de interne organisatie van de organisatie weergeeft, te publiceren (of bij gebrek daaraan intern uit te hangen).

Daarnaast moeten de statuten of de beslissing van de overheid die de structuur creëert die de erkenning aanvraagt voorzien in een jaarlijkse vergadering tijdens de werkuren, waarop alle personeelsleden of actieve partners en de belangrijkste stakeholders worden uitgenodigd.

Deze jaarlijkse vergadering moet met name de volgende onderwerpen behandelen:

- ✓ de huidige en toekomstige economische en sociale ontwikkeling van de organisatie;
- ✓ het welzijn op het werk;
- ✓ een presentatie van het activiteitenverslag en een samenvatting van de rekeningen van de organisatie;
- ✓ het beleid inzake personeelsbeheer, aanwerving en permanente vorming.

Voor de andere PISO's (zie punt 3.2. van deze praktische gids), komen er nog twee aanvullende voorwaarden bij:

1° Een **hoge graad van dagelijkse beheersautonomie** aantonen.

De rechten en plichten van de leden van de raad van bestuur, hun rol, alsook de relatie met de algemene vergadering en het dagelijks bestuur van de organisatie, moeten worden vastgelegd in de statuten of in het huishoudelijk reglement van de raad van bestuur.

Dit houdt in dat de statuten of het huishoudelijk reglement, wat de raad van bestuur betreft, met name de volgende elementen moeten bevatten:

- ✓ De manier waarop **belangenconflicten** tussen de bestuurders en de rechtspersoon worden geregeld (bijvoorbeeld: de verhuur door een van de werknemers van een pand aan de onderneming of de terbeschikkingstelling van machines of kredieten met rente, enz.)
- ✓ De manier waarop de **verloningen** worden bepaald.

2° Een **democratische beslissingsmacht** aantonen.

De raad van bestuur mag **maximaal voor 75%** bestaan uit vertegenwoordigers van de overheid.

Wordt beschouwd als **vertegenwoordiger** elke persoon die zitting heeft krachtens een mandaat ontvangen op basis van de statuten en/of ten gevolge van een mandaat dat voortvloeit uit een beraadslaging door een overheidsinstelling of een semioverheidsinstelling.

De beslissing van de overheid of overheden die leden afgevaardigd hebben naar de raad van bestuur kan ter controle opgevraagd worden door de administratie.

De statuten van de organisatie moeten bovendien ten minste een van de volgende regels vermelden:

- ✓ het beginsel volgens hetwelk elk lid van de algemene vergadering één stem heeft;
- ✓ de beperking van de stemrechten van een natuurlijke persoon die deelneemt aan de algemene vergadering tot maximaal 10% van de op de algemene vergadering aanwezige en vertegenwoordigde aandelen, inclusief volmachten en vertegenwoordigingen.

Voorbeeld:

1	2	3	4
Aanwezige leden op de AV	Aandelen vertegenwoordigd door deze leden	Stemrechten indien "een aandeel = een stem"	Beperking van de stemrechten tot 10% van het totaal
A	46	46	5
B	1	1	1
C	1	1	1
D	1	1	1
E	1	1	1
	50	50	9

De statuten of het huishoudelijk reglement van de algemene vergadering moeten het maximumaantal volmachten per lid vermelden.

- 1.2. Focus op de erkende organisaties in het kader van de ordonnantie van 18 maart 2004 betreffende de erkenning en de financiering van de plaatselijke initiatieven voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de inschakelingsondernemingen.

Indien de organisatie die een erkenning aanvraagt op **1 februari 2019** een erkenning geniet als plaatselijk initiatief voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid (PIOW) of als inschakelingsonderneming (IO), gelden specifieke bepalingen.

De onderneming behoudt de financiering die door de regering toegekend werd overeenkomstig de bepalingen van de ordonnantie van 18 maart 2004 voor de duur van haar erkenning en ten laatste tot 31 december 2019.

Hun erkenning wordt verlengd tot uiterlijk 31 december 2019.

Verduidelijking:

PIOW's of IO's die beantwoorden aan de voorwaarden om een erkenning aan te vragen als PISO en die de maximale loonspanning overschrijden door contracten opgesteld voor 1 februari 2019, zijn van dit criterium vrijgesteld tot het einde van het of de contract(en) die deze overschrijding veroorzaken.

Deze uitzondering geldt niet voor PIOW's en IO's die in aanmerking komen voor erkenning als SDO.

PIOW's en IO's worden dus niet automatisch erkend in het nieuwe systeem.

Voor 1 januari 2020 moeten deze organisaties een erkenningsaanvraag indienen in het kader van de ordonnantie van 23 juli 2018. Zij moeten dus voldoen aan de erkenningsvoorwaarden zoals eerder weergegeven in punt 1.1.

1.3. Voordelen van de erkenning

Waarom een erkenning aanvragen als sociale onderneming?

1. Indien de organisatie die een erkenning aanvraagt actief is in **de socioprofessionele inschakeling van werkzoekenden die moeilijk te plaatsen zijn** en in dit kader een financiering wenst te bekomen, moet ze vooraf een erkenning bekomen als sociale onderneming. Enkel de sociale ondernemingen die zijn erkend in het kader van de ordonnantie van 23 juli 2018 kunnen door de Brusselse regering gemachtigd en gefinancierd worden om een inschakelingsprogramma uit te voeren dat bestaat uit een dienstopdracht van algemeen economisch belang.
2. De erkende sociale ondernemingen zullen kunnen deelnemen aan de **projectoproepen** die jaarlijks worden uitgeschreven door de Brusselse minister die bevoegd is voor de sociale economie, projectoproepen die specifiek bedoeld zijn voor sociale ondernemingen. Zo kunnen zij financiering bekomen voor het opzetten van een innovatief project.
3. Bovendien kunnen erkende sociale ondernemingen, als zij voldoen aan de voorwaarden om **ondernemingssteun** te bekomen, hogere premies krijgen.

Voor meer informatie raadpleegt u de ordonnantie van 3 mei 2018 betreffende de steunmaatregelen voor de economische ontwikkeling van ondernemingen:

<http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/ordonnantie/2018/05/03/2018012009/justel>

en op onze website: <http://werk-economie-emploi.brussels/nl/subsidies-voor-ondernemers>

4. Ten slotte staan er voor sociale ondernemingen bij Finances.brussels (Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Brussel - GIMB) ook **financieringsproducten** ter beschikking. Wanneer de organisatie die de erkenning aanvraagt een coöperatieve vennootschap is, betreft dit leningen of participaties.

Raadpleeg voor meer informatie:

- ✓ <https://www.finance.brussels/nl/filialen/brusoc>
- ✓ <http://coopus.be/>

2. Procedure

2.1 Indiening van de aanvraag

U kunt op elk moment van het jaar een erkenning aanvragen.

De aanvraag tot hernieuwing van de erkenning wordt ten vroegste zes maanden en niet later dan drie maanden voor de vervaldag van de lopende erkenning ingediend.

Het aanvraagformulier moet in elektronische vorm worden ingevuld en per e-mail naar het volgende adres worden gestuurd: werkgelegenheid@gob.brussels

Indien een elektronische verzending niet mogelijk is, is een aangetekend schrijven aan de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel, Brussel Economie en Werk, Directie Werkgelegenheidsbeleid, Kruidtuinlaan 20 in 1035 Brussel **uitzonderlijk toegelaten**.

De erkenningsaanvraag moet de volgende elementen bevatten:

- Het aanvraagformulier en de bijlagen ervan
- Het activiteitenverslag
- De boekhoudkundige balans van de drie recentste beschikbare jaren. Indien de organisatie die de erkenning aanvraagt minder dan vier jaar bij de Kruispuntbank van Ondernemingen is ingeschreven, dient zij een driejarig financieel plan in (jaar N, N+1 en N+2).
- De begroting van het lopende jaar
- De gecoördineerde statuten
- In voorkomend geval, het huishoudelijk reglement van de raad van bestuur en de algemene vergadering of het huishoudelijk reglement van de organisatie

Na ontvangst van de erkenningsaanvraag onderzoekt de administratie het dossier en bepaalt zij of aan de voorwaarden is voldaan.

De checklists die door de administratie zullen worden gebruikt voor de analyse van het dossier zijn beschikbaar in punt 5 van deze praktische gids.

Er zijn acht checklists beschikbaar:

1. De voorwaarden voor SDO's.
2. De voorwaarden voor startende SDO's (privaatrechtelijke organisaties waarvan de oprichting minder dan 4 jaar geleden plaatsvond op het moment van de aanvraag tot erkenning).
3. De voorwaarden voor PISO's 1^e categorie.
4. De voorwaarden voor startende PISO's 1^e categorie (privaatrechtelijke organisaties waarvan de oprichting minder dan 4 jaar geleden plaatsvond op het moment van de aanvraag tot erkenning).
5. De voorwaarden voor PISO's 2^e categorie.
6. De voorwaarden voor startende PISO's 2^e categorie (privaatrechtelijke organisaties waarvan de oprichting minder dan 4 jaar geleden plaatsvond op het moment van de aanvraag tot erkenning).
7. De voorwaarden voor PISO's 3^e categorie.
8. De voorwaarden voor startende PISO's 3^e categorie (privaatrechtelijke organisaties waarvan de oprichting minder dan 4 jaar geleden plaatsvond op het moment van de aanvraag tot erkenning).

2.2. Behandeling van de aanvraag door de administratie

Binnen tien werkdagen na ontvangst van de erkenningsaanvraag stuurt de administratie de organisatie die de erkenning aanvraagt, hetzij een ontvangstbevestiging per e-mail waarin staat dat het dossier volledig is, hetzij een uitnodiging om het dossier **binnen 30 kalenderdagen** na ontvangst van deze kennisgeving aan te vullen.

Indien de administratie binnen de gestelde termijn niet over alle ontbrekende documenten, stukken of gegevens beschikt, is de aanvraag **niet-ontvankelijk**.

De organisatie die een erkenning aanvraagt, kan ten vroegste **zes maanden** na de kennisgeving van de beslissing die de aanvraag niet-ontvankelijk verklaart, een nieuwe erkenningsaanvraag indienen.

Het wordt sterk aangeraden om een aanvraag tot erkenning in te dienen zodra aan alle voorwaarden is voldaan, met name de aanpassing van de statuten. Aangezien deze aanpassingen een stemming in de algemene vergadering en publicatie in het Belgisch Staatsblad vereisen, zal de termijn van dertig kalenderdagen voor het samenstellen van het dossier te kort zijn om de statuten te wijzigen.

2.3. Behandeling van de aanvraag door de ARSO

Wanneer de aanvraag volledig is, stuurt de administratie die door naar de Adviesraad voor Sociaal Ondernemerschap (ARSO) samen met een analyseverslag, binnen vijftien werkdagen na verzending van de ontvangstbevestiging met de melding van de volledigheid van het dossier.

Het ARSO komt samen bij de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (ESRBHG) Voor meer informatie over de ESRBHG: <http://www.esr.irisnet.be/nl>

De ARSO is samengesteld uit:

- ✓ leden die de representatieve organisaties van de werkgevers die zetelen in de ESRBHG vertegenwoordigen;
- ✓ leden die de representatieve werknemersorganisaties die zetelen in de ESRBHG vertegenwoordigen;
- ✓ leden die de representatieve organisaties van de sector van de sociale economie vertegenwoordigen, aangeduid door de regering;
- ✓ leden die Actiris vertegenwoordigen;
- ✓ leden die de administratie vertegenwoordigen;
- ✓ leden die Finance.brussels vertegenwoordigen;
- ✓ leden die de plaatselijke besturen vertegenwoordigen;
- ✓ leden die het Brussels Agentschap voor de Ondersteuning van het Bedrijfsleven (HUB.brussels) vertegenwoordigen;
- ✓ deskundigen of academici van verschillende taalrollen die voorgesteld worden door de vertegenwoordigers van organisaties die de sociale economie vertegenwoordigen;
- ✓ deskundigen die adviesbureaus vertegenwoordigen;
- ✓ leden die de minister vertegenwoordigen die bevoegd is voor de sociale economie.

Uiterlijk **40 werkdagen** na ontvangst van het volledige dossier brengt de ARSO advies uit over de erkenningsaanvraag en bezorgt dit aan de administratie.

De raad kan de aanvrager op eigen initiatief of op verzoek van de aanvrager horen.

De administratie stuurt het volledige dossier binnen **7 werkdagen** na ontvangst van het advies van de ARSO naar de minister bevoegd voor de sociale economie.

2.4. Beslissing

Uiterlijk **10 werkdagen** na de ontvangst van het volledige dossier en het advies van de ARSO spreekt de minister zich uit over de erkenningsaanvraag.

De administratie betekent de beslissing van de minister met een aangetekend schrijven via de post aan de aanvrager en meldt dit aan de ARSO.

In geval de erkenning wordt verleend, wordt het besluit bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

Het besluit vermeldt de duur van de erkenning.

De erkenning wordt verleend voor twee jaar. Ze kan hernieuwd worden voor een periode van drie jaar en kan daarna telkens per periode van vijf jaar hernieuwd worden.

2.5. Beroep

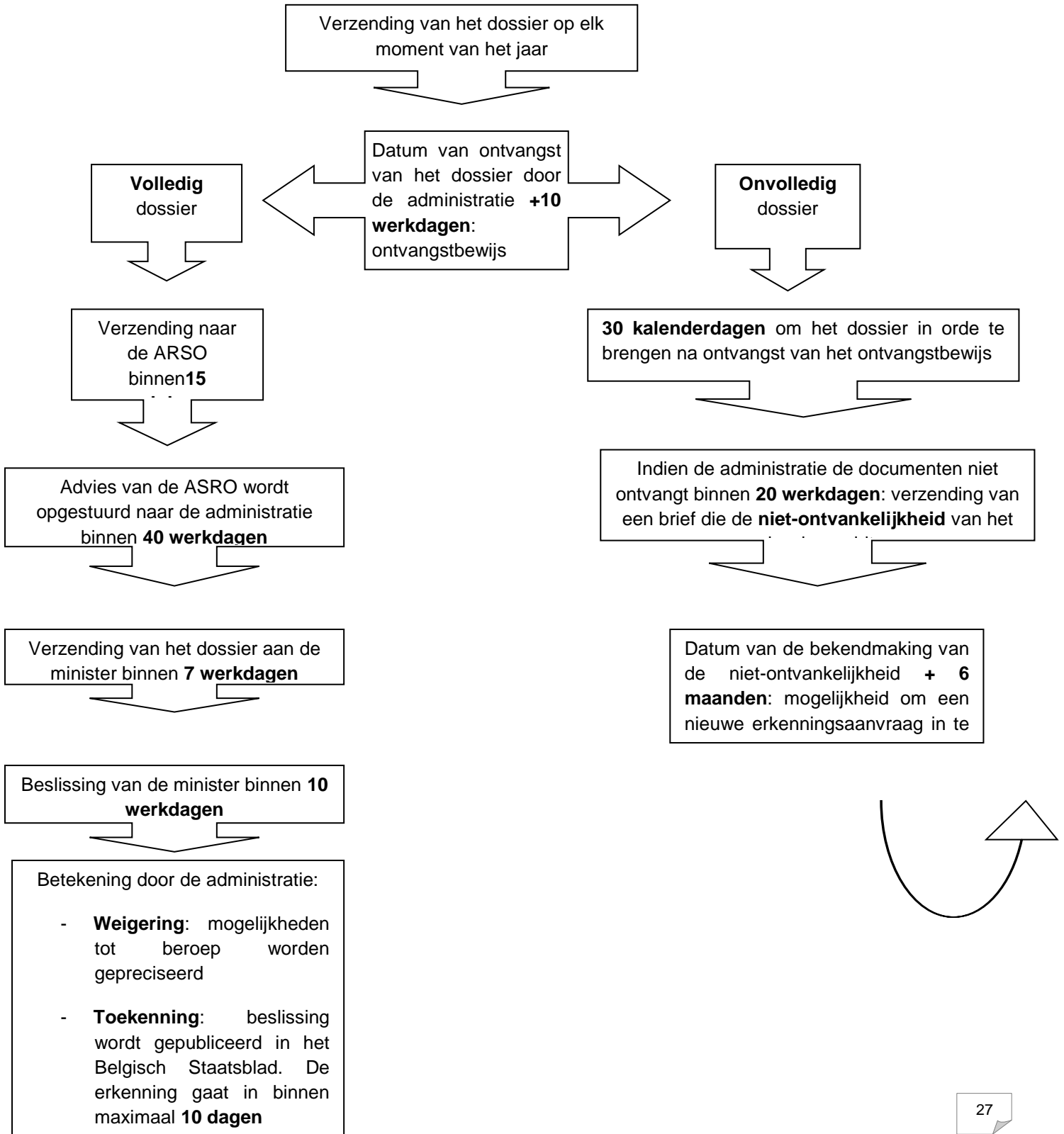
De mogelijkheden tot beroep en hun modaliteiten worden vermeld in de kennisgeving die de administratie de organisatie bezorgt die een erkenning aanvraagt.

2.6. Inwerkingtreding van de erkenning

De erkenning gaat in 10 dagen na de publicatie in het Belgisch Staatsblad van de in punt 2.2 bedoelde beslissing van de minister.

Samenvatting van de procedure – Tijdslijn:

2.7. Procedure bij fusie, wijziging of splitsing

De erkenning kan niet worden overgedragen aan een derde.

In geval van een fusie, wijziging of splitsing van de erkende sociale onderneming is handhaving, overdracht of opsplitsing van de vergunning toch mogelijk, maar onder de volgende voorwaarden:

1° met het oog op de **voortzetting van dezelfde activiteiten** op een stabiele en duurzame manier;

2° voor zover zij plaatsvinden tussen **twee entiteiten die erkenning genieten** als erkende sociale onderneming of die daartoe een aanvraag indienen bij de administratie.

Binnen 30 werkdagen na de datum van ontvangst van het dossier beslist de minister of de erkenning van de sociale onderneming naar de gefuseerde of omgevormde entiteit kan overgaan, dan wel of die erkenning kan overgaan naar een of meer gesplitste delen van de entiteit, dan wel of het noodzakelijk is een nieuwe erkenningsaanvraag in te dienen.

De administratie betekent de beslissing van de minister met een aangetekend schrijven via de post aan de sociale onderneming en meldt dit aan de ARSO.

2.8. Procedure bij opschorting of intrekking van de erkenning

De minister kan een toegekende erkenning **opschorten** of **intrekken**.

Hij kan dit doen na ontvangst van een dossier dat door de administratie of door de gewestelijke werkgelegenheidsinspectie is overgemaakt.

De opschorting of intrekking is gerechtvaardigd indien de erkende sociale onderneming:

- de bepalingen van de ordonnantie en van haar uitvoeringsbesluiten niet naleeft;
- de erkenning bedrieglijk heeft verkregen op basis van verkeerde, onvolledige of onjuiste verklaringen;
- via het aanvraagformulier, het activiteitenverslag, de balansen of de jaarlijkse begroting bedrieglijk verkeerde, onvolledige of onjuiste informatie geeft;
- de controle en monitoring door de gewestelijke werkgelegenheidsinspectie belemmert.

De beslissing tot opschorting wordt voorafgegaan door een ingebrekestelling van de erkende sociale onderneming, via aangetekend schrijven, waarin de gronden en motieven worden aangegeven voor de voorgenomen opschorting.

De erkende sociale onderneming beschikt over een termijn van 15 werkdagen vanaf de datum waarop de ingebrekestelling per aangetekend schrijven wordt verzonden om haar opmerkingen per aangetekend schrijven te verzenden.

Binnen dezelfde periode en in dezelfde vorm kan de erkende sociale onderneming verzoeken om door de administratie te worden gehoord.

De minister beslist binnen tien werkdagen over het opschortingsbesluit.

De administratie deelt het besluit tot opschorting van de erkende sociale onderneming per aangetekend schrijven mee binnen tien werkdagen na de datum van het besluit van de minister.

Bij gebreke van kennisgeving binnen deze termijn kan de minister afzien van de opschorting van de erkenning.

De opschorting gaat pas in vanaf de 15^e werkdag volgend op de kennisgeving van de beslissing, tenzij behoorlijk met redenen omkleed.

De intrekking wordt ambtshalve uitgesproken, is ***onherroepelijk en gaat onmiddellijk in*** als onder de bestuurders, zaakvoerders, mandatarissen en in het algemeen de personen die gemachtigd zijn de erkende sociale onderneming te binden, de personen die het voorwerp uitmaken van een of meerdere beslissingen of veroordelingen hun functie blijven uitoefenen.

De minister kan een erkenning intrekken indien de erkende sociale onderneming tijdens de schorsingsperiode de redenen voor de opschorting van haar erkenning niet heeft weggewerkt.

De administratie deelt de minister uiterlijk 15 werkdagen na afloop van de schorsingsperiode de tekortkomingen mee die niet werden verholpen.

Uiterlijk tien werkdagen na ontvangst van het voorstel van de administratie tot intrekking, beslist de minister over deze vraag en bezorgt hij zijn beslissing aan de administratie voor kennisgeving aan de erkende sociale onderneming.

Vanaf de kennisgeving van het besluit tot intrekking valt de onderneming voor een periode van vijf jaar buiten de regeling van de ordonnantie.

3. Samenstelling van het administratief dossier

In dit deel van de praktische gids wordt het aanvraagformulier nader toegelicht.

3.1. Algemene inlichtingen

Dit eerste deel stelt de administratie in staat om de organisatie die een erkenning aanvraagt te identificeren.

Het **ondernemingsnummer** moet zeker worden vermeld. Het zal de administratie in staat stellen een aantal zaken na te gaan in de Kruispuntbank van Ondernemingen.

De paritaire comités waaronder de aanvragers ressorteren stellen de administratie in staat de activiteitensectoren van de organisaties te identificeren waarop de verleende erkenningen betrekking hebben.

3.2. PISO of SDO?

Private structuren kunnen een erkenning vragen als "**Sociale en Democratische Ondernemingen**" (SDO) en publieke structuren kunnen een erkenning aanvragen als "**Overheidsinitiatieven voor Sociale Economie**" (PISO).

Voor deze erkenningsprocedure is het essentieel dat u zich kunt identificeren als PISO of SDO.

PISO's kunnen de rechtsvorm hebben van een vzw, een commerciële onderneming, een vereniging hoofdstuk XII of een overheidsinstantie.

U kunt een erkenningsaanvraag als PISO indienen als uw organisatie:

1° **gecreëerd is door een wet en een organieke autonomie geniet**. Deze categorie is specifiek gericht op **Openbare Centra voor Maatschappelijk Werk** (OCMW). Indien de organisatie die erkenning aanvraagt echter van mening is dat zij tot deze categorie behoort, kan zij op het formulier haar motivatie en de rechtsgrond waarop de aangevoerde argumenten zijn gebaseerd, vermelden. De administratie zal dan bijzondere aandacht daaraan wijden en kijken of dit steek houdt.

⇒ Deze organisaties zijn PISO's 1^e categorie.

2° gecreëerd is door de overheid (gemeentelijke, gewestelijke, communautaire of federale overheid) voor de vervulling van taken van algemeen belang. Tot deze categorie behoren de Openbare Vastgoedmaatschappijen (OVM), de verenigingen Hoofdstuk XII die opgericht zijn door een OCMW, een Plaatselijk Werkgelegenheidsagentschap (PWA). Indien de organisatie die erkenning aanvraagt echter van mening is dat zij tot deze categorie behoort, kan zij op het formulier haar motivatie en de rechtsgrond waarop de aangevoerde argumenten zijn gebaseerd, vermelden. De administratie zal dan bijzondere aandacht daaraan wijden en kijken of dit steek houdt.

De organisaties in deze categorie zijn opgericht door de overheid (gemeente, gewest, gemeenschap of federale staat). Dit zijn geen organisaties die, eenmaal opgericht, erkenning of toestemming hebben aangevraagd bij een overheidsinstantie.

⇒ Deze organisaties zijn PISO's 2^e categorie.

U kunt ook een erkenning aanvragen als PISO indien uw organisatie onderworpen is aan de determinerende invloed van de overheid, wat het geval is wanneer:

1° uw **beheer onderworpen is aan het toezicht van de overheid**. Dit is het geval voor de Sociale Verhuurkantoren (SVK) en de Lokale Werkwinkels. Indien de organisatie die erkenning aanvraagt echter van mening is dat zij tot deze categorie behoort, kan zij op het formulier haar motivatie en de rechtsgrond waarop de aangevoerde argumenten zijn gebaseerd, vermelden. De administratie zal dan bijzondere aandacht daaraan wijden en kijken of dit steek houdt.

2° **meer dan 25% van de leden van uw raad van bestuur vertegenwoordigen de overheid** (gemeente, gewest, gemeenschap, federale staat). In dat geval verzoekt de administratie u om als bijlage bij het aanvraagformulier de beslissing van de overheidsinstantie(s) die de leden van uw raad van bestuur heeft (hebben) gemandateerd, te verstrekken.

⇒ Deze organisaties zijn PISO's 3^e categorie.

Als u een vzw bent of een commerciële onderneming **die niet onder de bovenstaande PISO-categorieën valt**, kunt u een erkenning aanvragen als Sociale en Democratische Onderneming.

⇒ Deze organisaties zijn SDO's.

3.3. De verklaring op erewoord

Het is noodzakelijk dat de verklaring op erewoord gedateerd en ondertekend is door **een persoon die wettelijk bevoegd is om de organisatie te binden**. Als dit niet de voorzitter van de raad van bestuur is, dan zal de administratie om een motivering vragen.

De administratie vraagt ook dat alle vakjes van de verklaring aangevinkt worden zodat de verbintenis volledig is.

3.4. De bijlagen

Alle bijlagen moeten **verplicht** toegevoegd worden aan de aanvraagformulieren voor erkenning.

4. Checklist van de administratie

De voorwaarden voor ESD's

Criteria	Ja	Nee
Het bestuur heeft een erkenningsaanvraag ontvangen, ingevuld op het standaardformulier.		
De aanvrager is een rechtspersoon. Natuurlijke personen kunnen geen erkenning vragen.		
De aanvrager beschikt over een maatschappelijke <u>of</u> vestigingszetel op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat worden nageleefd: de reglementeringen op het vlak van arbeid, sociale zekerheid, handel en fiscaliteit en het vennootschaps- of verenigingsrecht, het verzekeringsrecht en het boekhoudkundige recht, evenals de van kracht zijnde collectieve arbeidsovereenkomsten.		
Het aanvraagformulier bevat een overzicht van de erkenningen, machtigingen, vergunningen, inschrijvingen, registraties en licenties vereist voor de uitoefening van de activiteiten of de daaraan verbonden beroepen waarvoor de erkenning wordt aangevraagd.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat er zich onder de bestuurders, zaakvoerders, mandatarissen of andere personen die gemachtigd zijn de vennootschap of de vereniging te verbinden, geen personen bevinden die worden beoogd door artikel 11, 4° van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen.		

In de vijf jaar voorafgaand aan de erkenningsaanvraag heeft de aanvrager zijn erkenning niet door intrekking verloren.		
De drie recentste beschikbare balansen zijn bij de erkenningsaanvraag gevoegd.		
Voor het lopende jaar is er een begroting bij de erkenningsaanvraag gevoegd.		
De jaarrekening leeft de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel na.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat deze aanvrager niet vrijwillig ontbonden, gerechtelijk gereorganiseerd noch failliet verklaard is.		
Een anoniem gemaakte arbeidsovereenkomst van een voltijdse, bezoldigde werknemer voor onbepaalde tijd werd bij het formulier gevoegd. <u>Ofwel</u> Een loonafrekening voor de drie zelfstandige werknemers, met de door een boekhouder of een sociaal secretariaat verrichte berekening van de honoraria, en een afschrift van het inschrijvingsattest bij een sociale verzekeringskas.		
Het activiteitenverslag werd in het standaardmodel ingevuld en bij de aanvraag gevoegd.		
Op de website van de rechtspersoon staat de ledenlijst van de raad van bestuur, met ieders functie, alsook een organogram over de interne organisatie. Dit criterium is vervuld als de verklaring op eer op het aanvraagformulier werd gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden.		
Wat hun samenstelling betreft, tellen de raad van bestuur en de algemene vergadering ten hoogste voor: ➤ 49% vertegenwoordigers van ondernemingen die niet uitdrukkelijk een sociaal doel hebben;		

➤ 25% vertegenwoordigers van de overheid.		
De statuten moeten de volgende zaken vermelden:		
<ul style="list-style-type: none"> • Minstens één duurzame activiteit die de vorm aanneemt van dienstverlening of productie van goederen.		
<ul style="list-style-type: none"> • Een uitdrukkelijk sociaal oogmerk van algemeen belang of in het belang van een bijzondere groep van personen of van de organisatieleden.		
<ul style="list-style-type: none"> • Met uitzondering van vzw's, dividendbetalingen beperken tot een rentevoet van ten hoogste 6%.		
<ul style="list-style-type: none"> • Met uitzondering van vzw's, de waardevermeerdering (indien ze toegelaten is) beperken tot ten hoogste 100%.		
<ul style="list-style-type: none"> • Minstens één van de volgende regels:<ul style="list-style-type: none"> • het 'één man, één stem'-principe voor de leden van de algemene vergadering; <p>OF</p> <ul style="list-style-type: none"> • de beperking van het stemrecht van een natuurlijke persoon die lid is van de algemene vergadering tot ten hoogste 10% van zijn aanwezig of vertegenwoordigd aandeel in deze vergadering, met inbegrip van volmachten en vertegenwoordigingen.		
<ul style="list-style-type: none"> • De raad van bestuur telt minstens vier leden.		
De statuten of het huishoudelijk reglement van de organisatie vermelden verplicht.		
<ul style="list-style-type: none"> • Minstens één van de volgende maatregelen:<ul style="list-style-type: none"> • de verkiezing van een bestuurder die de overheid noch de privéondernemingen zonder sociaal doel vertegenwoordigt; <p>OF</p> <ul style="list-style-type: none"> • de mogelijkheid voor de werknemers om lid, coöperant of aandeelhouder van de rechtspersoon te worden. Het aandeel heeft een waarde van ten hoogste 150 euro.		

<ul style="list-style-type: none"> • Eenmaal per jaar moet er tijdens de werkuren een bijeenkomst worden georganiseerd, waarvoor het voltallige personeel, de werkende vennoten en de voornaamste belanghebbende partijen worden uitgenodigd, en waarop in het bijzonder de volgende thema's worden behandeld:<ol style="list-style-type: none"> 1. de huidige en toekomstige economische en sociale ontwikkeling van de rechtspersoon; 2. het welzijn op het werk; 3. een voorstelling van het activiteitenverslag en een samenvatting van de jaarrekening van de rechtspersoon; 4. het personeelsbeheer, de aanwervingen en de voortgezette opleiding.		
<ul style="list-style-type: none"> • Een specifiek hoofdstuk over de rechten en plichten van de bestuursleden die het beleid van de raad van bestuur uitstippelen en de vergaderingen ervan beleggen, met de afbakening van de rol voor de voorzitter en eventueel voor de andere leden, alsook over de betrekkingen met de algemene vergadering en het dagelijkse beheer van de rechtspersoon. Dit hoofdstuk behelst in het bijzonder:<ol style="list-style-type: none"> 1. het feit dat de bestuurders hun beslissingen collegiaal en solidair nemen; 2. het feit dat een bestuurder in het belang van de rechtspersoon handelt, niet in eigen belang noch in het belang van de instellingen die hij vertegenwoordigt of waarvan hij mandaathouder is; 3. de wijze waarop belangenconflicten tussen de bestuurders en de rechtspersoon worden geregeld; 4. de wijze waarop de vergoedingen worden bepaald; 5. het feit dat de besprekingen vertrouwelijk zijn.		
<p>De statuten of het huishoudelijk reglement van de Algemene Vergadering of de Raad van Bestuur vermelden verplicht :</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • De wijze waarop met financiële belangenconflicten wordt omgegaan.		

<ul style="list-style-type: none"> • Het maximaantal volmachten per lid of deelnemer.		
De statuten of het activiteitenverslag van de organisatie vermelden verplicht:		
<ul style="list-style-type: none"> • Eén van de volgende loonspanningsregels:<ul style="list-style-type: none"> • Een loonspanning van 1 op ten hoogste 4 voor de organisaties die tot 50 werknemers of werkende vennoten tellen; • Een loonspanning van 1 op ten hoogste 5 voor de organisaties die tussen 51 en 250 werknemers of werkende vennoten tellen; • Een loonspanning van 1 op ten hoogste 6 voor de organisaties die meer dan 250 werknemers of werkende vennoten tellen.		

De voorwaarden voor startende ESD's

Criteria	Ja	Nee
Het bestuur heeft een erkenningsaanvraag ontvangen, ingevuld op het standaardformulier.		
De aanvrager is een rechtspersoon. Natuurlijke personen kunnen geen erkenning vragen.		
De aanvrager beschikt over een maatschappelijke of vestigingszetel op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat worden nageleefd: de reglementeringen op het vlak van arbeid, sociale zekerheid, handel en fiscaliteit en het vennootschaps- of verenigingsrecht, het verzekeringsrecht en het boekhoudkundige recht, evenals de van kracht zijnde collectieve arbeidsovereenkomsten.		
Het aanvraagformulier bevat een overzicht van de erkenningen, machtigingen, vergunningen, inschrijvingen, registraties en licenties vereist voor de uitoefening van de activiteiten of de daaraan verbonden beroepen waarvoor de erkenning wordt aangevraagd.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat er zich onder de bestuurders, zaakvoerders, mandatarissen of andere personen die gemachtigd zijn de vennootschap of de vereniging te verbinden, geen personen bevinden die worden beoogd door artikel 11, 4° van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen.		
In de vijf jaar voorafgaand aan de erkenningsaanvraag heeft de aanvrager zijn erkenning niet door intrekking verloren.		

Een financieel plan voor drie jaar (N, N+1 en N+2) wordt bij de erkenningsaanvraag gevoegd.		
Voor het lopende jaar wordt er een begroting bij de erkenningsaanvraag gevoegd.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat deze aanvrager niet vrijwillig ontbonden, gerechtelijk gereorganiseerd noch failliet verklaard is.		
Het activiteitenverslag werd in het standaardmodel ingevuld en bij de aanvraag gevoegd.		
Op de website van de rechtspersoon staat de ledenlijst van de raad van bestuur, met ieders functie, alsook een organogram over de interne organisatie. Dit criterium is vervuld als de verklaring op eer op het aanvraagformulier werd gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden.		
Wat hun samenstelling betreft, tellen de raad van bestuur en de algemene vergadering ten hoogste voor: ➤ 49% vertegenwoordigers van ondernemingen die niet uitdrukkelijk een sociaal doel hebben; ➤ 25% vertegenwoordigers van de overheid.		
De statuten moeten de volgende zaken vermelden: <ul style="list-style-type: none"> • Minstens één duurzame activiteit die de vorm aanneemt van dienstverlening of productie van goederen.		
<ul style="list-style-type: none"> • Een uitdrukkelijk sociaal oogmerk van algemeen belang of in het belang van een bijzondere groep van personen of van de organisatieleden.		
<ul style="list-style-type: none"> • Met uitzondering van vzw's, dividendbetalingen beperken tot een rentevoet van ten hoogste 6%.		
<ul style="list-style-type: none"> • Met uitzondering van vzw's, de waardevermeerdering (indien ze toegelaten is) beperken tot ten hoogste 100%.		

<ul style="list-style-type: none"> Minstens één van de volgende regels:<ul style="list-style-type: none"> het 'één man, één stem'-principe voor de leden van de algemene vergadering; <p>OF</p> <ul style="list-style-type: none"> de beperking van het stemrecht van een natuurlijke persoon die lid is van de algemene vergadering tot ten hoogste 10% van zijn aanwezig of vertegenwoordigd aandeel in deze vergadering, met inbegrip van volmachten en vertegenwoordigingen.		
<ul style="list-style-type: none"> De raad van bestuur telt minstens drie leden.		
De statuten of het huishoudelijk reglement van de Algemene Vergadering of de Raad van Bestuur vermelden verplicht:		
<ul style="list-style-type: none"> Minstens één van de volgende maatregelen:<ul style="list-style-type: none"> de verkiezing van een bestuurder die de overheid noch de privéondernemingen zonder sociaal doel vertegenwoordigt; <p>OF</p> <ul style="list-style-type: none"> de mogelijkheid voor de werknemers om lid, coöperant of aandeelhouder van de rechtspersoon te worden. Het aandeel heeft een waarde van ten hoogste 150 euro.		
<ul style="list-style-type: none"> Eenmaal per jaar moet er tijdens de werkuren een bijeenkomst worden georganiseerd, waarvoor het voltallige personeel, de werkende vennoten en de voornaamste belanghebbende partijen worden uitgenodigd, en waarop in het bijzonder de volgende thema's worden behandeld:<ol style="list-style-type: none"> de huidige en toekomstige economische en sociale ontwikkeling van de rechtspersoon; het welzijn op het werk; een voorstelling van het activiteitenverslag en een samenvatting van de jaarrekening van de rechtspersoon; het personeelsbeheer, de aanwervingen en de voortgezette opleiding.		

<ul style="list-style-type: none"> • Een specifiek hoofdstuk over de rechten en plichten van de bestuursleden die het beleid van de raad van bestuur uitstippelen en de vergaderingen ervan beleggen, met de afbakening van de rol voor de voorzitter en eventueel voor de andere leden, alsook over de betrekkingen met de algemene vergadering en het dagelijkse beheer van de rechtspersoon. <p>Dit hoofdstuk behelst in het bijzonder:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. het feit dat de bestuurders hun beslissingen collegiaal en solidair nemen; 2. het feit dat een bestuurder in het belang van de rechtspersoon handelt, niet in eigen belang noch in het belang van de instellingen die hij vertegenwoordigt of waarvan hij mandaathouder is; 3. de wijze waarop belangenconflicten tussen de bestuurders en de rechtspersoon worden geregeld; 4. de wijze waarop de vergoedingen worden bepaald; 5. het feit dat de besprekingen vertrouwelijk zijn.		
<ul style="list-style-type: none"> • De wijze waarop met financiële belangenconflicten wordt omgegaan.		
<ul style="list-style-type: none"> • Het maximaantal volmachten per lid of deelnemer.		
De statuten of het activiteitenverslag van de organisatie vermelden verplicht:		
<ul style="list-style-type: none"> • Eén van de volgende loonspanningsregels:<ul style="list-style-type: none"> • Een loonspanning van 1 op ten hoogste 4 voor de organisaties die tot 50 werknemers of werkende vennoten tellen; • Een loonspanning van 1 op ten hoogste 5 voor de organisaties die tussen 51 en 250 werknemers of werkende vennoten tellen; • Een loonspanning van 1 op ten hoogste 6 voor de organisaties die meer dan 250 werknemers		

of werkende vennoten tellen.		
------------------------------	--	--

De voorwaarden voor PISO's 1^e categorie

Criteria	Ja	Nee
Het bestuur heeft een erkenningsaanvraag ontvangen, ingevuld op het standaardformulier.		
De aanvrager is een rechtspersoon. Natuurlijke personen kunnen geen erkenning vragen.		
De aanvrager beschikt over een maatschappelijke of vestigingszetel op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat worden nageleefd: de reglementeringen op het vlak van arbeid, sociale zekerheid, handel en fiscaliteit en het vennootschaps- of verenigingsrecht, het verzekeringsrecht en het boekhoudkundige recht, evenals de van kracht zijnde collectieve arbeidsovereenkomsten.		
Het aanvraagformulier bevat een overzicht van de erkenningen, machtigingen, vergunningen, inschrijvingen, registraties en licenties vereist voor de uitoefening van de activiteiten of de daaraan verbonden beroepen waarvoor de erkenning wordt aangevraagd.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat er zich onder de bestuurders, zaakvoerders, mandatarissen of andere personen die gemachtigd zijn de vennootschap of de vereniging te verbinden, geen personen bevinden die worden beoogd door artikel 11, 4° van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen.		
In de vijf jaar voorafgaand aan de erkenningsaanvraag heeft de aanvrager zijn erkenning niet door intrekking verloren.		

Voor het lopende jaar wordt er een begroting bij de erkenningsaanvraag gevoegd.		
De jaarrekening leeft de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel na.		
Het activiteitenverslag werd in het standaardmodel ingevuld en bij de aanvraag gevoegd.		
Op de website van de rechtspersoon staat de ledenlijst van de raad van bestuur, met ieders functie, alsook een organogram over de interne organisatie. Dit criterium is vervuld als de verklaring op eer op het aanvraagformulier werd gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden.		
De statuten of de oprichtingsbeslissing van de overheid m.b.t. de dienst moeten de volgende zaken vermelden:		
<ul style="list-style-type: none"> • Minstens één duurzame activiteit die de vorm aanneemt van dienstverlening of productie van goederen.		
<ul style="list-style-type: none"> • Een uitdrukkelijk sociaal oogmerk van algemeen belang of in het belang van een bijzondere groep van personen of van de organisatieleden.		
<ul style="list-style-type: none"> • Eenmaal per jaar moet er tijdens de werkuren een bijeenkomst worden georganiseerd, waarvoor het voltallige personeel, de werkende vennoten en de voornaamste belanghebbende partijen worden uitgenodigd, en waarop in het bijzonder de volgende thema's worden behandeld:<ol style="list-style-type: none"> 1. de huidige en toekomstige economische en sociale ontwikkeling van het publieke initiatief; 2. het welzijn op het werk; 3. een voorstelling van het activiteitenverslag en een samenvatting van de jaarrekening van de rechtspersoon; 4. het personeelsbeheer, de aanwervingen en de voortgezette opleiding.		

De voorwaarden voor startende PISO's 1^e categorie

Criteria	Ja	Nee
Het bestuur heeft een erkenningsaanvraag ontvangen, ingevuld op het standaardformulier.		
De aanvrager is een rechtspersoon. Natuurlijke personen kunnen geen erkenning vragen.		
De aanvrager beschikt over een maatschappelijke of vestigingszetel op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat worden nageleefd: de reglementeringen op het vlak van arbeid, sociale zekerheid, handel en fiscaliteit en het vennootschaps- of verenigingsrecht, het verzekeringsrecht en het boekhoudkundige recht, evenals de van kracht zijnde collectieve arbeidsovereenkomsten.		
Het aanvraagformulier bevat een overzicht van de erkenningen, machtigingen, vergunningen, inschrijvingen, registraties en licenties vereist voor de uitoefening van de activiteiten of de daaraan verbonden beroepen waarvoor de erkenning wordt aangevraagd.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat er zich onder de bestuurders, zaakvoerders, mandatarissen of andere personen die gemachtigd zijn de vennootschap of de vereniging te verbinden, geen personen bevinden die worden beoogd door artikel 11, 4° van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen.		
In de vijf jaar voorafgaand aan de erkenningsaanvraag heeft de aanvrager zijn erkenning niet door intrekking verloren.		

Voor het lopende jaar is er een begroting bij de erkenningsaanvraag gevoegd.		
De jaarrekening leeft de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel na.		
Het activiteitenverslag werd in het standaardmodel ingevuld en bij de aanvraag gevoegd.		
Op de website van de rechtspersoon staat de ledenlijst van de raad van bestuur, met ieders functie, alsook een organogram over de interne organisatie. Dit criterium is vervuld als de verklaring op eer op het aanvraagformulier werd gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden.		
De statuten of de oprichtingsbeslissing van de overheid m.b.t. de dienst moeten de volgende zaken vermelden:		
<ul style="list-style-type: none"> • Minstens één duurzame activiteit die de vorm aanneemt van dienstverlening of productie van goederen.		
<ul style="list-style-type: none"> • Een uitdrukkelijk sociaal oogmerk van algemeen belang of in het belang van een bijzondere groep van personen of van de organisatieleden.		
<ul style="list-style-type: none"> • Eenmaal per jaar moet er tijdens de werkuren een bijeenkomst worden georganiseerd, waarvoor het voltallige personeel, de werkende vennoten en de voornaamste belanghebbende partijen worden uitgenodigd, en waarop in het bijzonder de volgende thema's worden behandeld:<ol style="list-style-type: none"> 1. de huidige en toekomstige economische en sociale ontwikkeling van het publieke initiatief; 2. het welzijn op het werk;& 3. een voorstelling van het activiteitenverslag en een samenvatting van de jaarrekening van de rechtspersoon; 4. het personeelsbeheer, de aanwervingen en de voortgezette opleiding.		

De voorwaarden voor PISO's 2^e categorie

Criteria	Ja	Nee
Het bestuur heeft een erkenningsaanvraag ontvangen, ingevuld op het standaardformulier.		
De aanvrager is een rechtspersoon. Natuurlijke personen kunnen geen erkenning vragen.		
De aanvrager beschikt over een maatschappelijke of vestigingszetel op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat worden nageleefd: de reglementeringen op het vlak van arbeid, sociale zekerheid, handel en fiscaliteit en het vennootschaps- of verenigingsrecht, het verzekeringsrecht en het boekhoudkundige recht, evenals de van kracht zijnde collectieve arbeidsovereenkomsten.		
Het aanvraagformulier bevat een overzicht van de erkenningen, machtigingen, vergunningen, inschrijvingen, registraties en licenties vereist voor de uitoefening van de activiteiten of de daaraan verbonden beroepen waarvoor de erkenning wordt aangevraagd.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat er zich onder de bestuurders, zaakvoerders, mandatarissen of andere personen die gemachtigd zijn de vennootschap of de vereniging te verbinden, geen personen bevinden die worden beoogd door artikel 11, 4° van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen.		
In de vijf jaar voorafgaand aan de erkenningsaanvraag heeft de aanvrager zijn erkenning niet door intrekking verloren.		

De drie recentste beschikbare balansen zijn bij de erkenningsaanvraag gevoegd.		
Voor het lopende jaar is er een begroting bij de erkenningsaanvraag gevoegd.		
De jaarrekening leeft de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel na.		
Een anoniem gemaakte arbeidsovereenkomst van een voltijdse, bezoldigde werknemer voor onbepaalde tijd werd bij het formulier gevoegd.		
Het activiteitenverslag werd in het standaardmodel ingevuld en bij de aanvraag gevoegd.		
Op de website van de rechtspersoon staat de ledenlijst van de raad van bestuur, met ieders functie, alsook een organogram over de interne organisatie. Dit criterium is vervuld als de verklaring op eer op het aanvraagformulier werd gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden.		
De statuten/oprichtingsakte/oprichtingsbeslissing van de overheid m.b.t. de dienst vermelden:		
<ul style="list-style-type: none"> • Minstens één duurzame activiteit die de vorm aanneemt van dienstverlening of productie van goederen.		
<ul style="list-style-type: none"> • Een uitdrukkelijk sociaal oogmerk van algemeen belang of in het belang van een bijzondere groep van personen of van de organisatieleden.		
<ul style="list-style-type: none"> • Eén van de volgende loonspanningsregels:<ul style="list-style-type: none"> • een loonspanning van 1 op ten hoogste 4 voor de organisaties die tot 50 werknemers tellen ; • een loonspanning van 1 op ten hoogste 5 voor de organisaties die tussen 51 en 250 werknemers tellen ; • een loonspanning van 1 op ten hoogste 6 voor de organisaties die meer dan 250 werknemers		

tellen.		
<ul style="list-style-type: none"> • Eenmaal per jaar moet er tijdens de werkuren een bijeenkomst worden georganiseerd, waarvoor het voltallige personeel, de werkende vennoten en de voornaamste belanghebbende partijen worden uitgenodigd, en waarop in het bijzonder de volgende thema's worden behandeld:<ol style="list-style-type: none"> 1. de huidige en toekomstige economische en sociale ontwikkeling van het publieke initiatief; 2. het welzijn op het werk; 3. een voorstelling van het activiteitenverslag en een samenvatting van de jaarrekening van de rechtspersoon; 4. het personeelsbeheer, de aanwervingen en de voortgezette opleiding.		
De statuten, de oprichtingsbeslissing van de overheid m.b.t. de dienst of het huishoudelijk reglement van de Algemene Vergadering of de Raad van Bestuur moeten de volgende zaken vermelden:		
<ul style="list-style-type: none"> • De wijze waarop met financiële belangenconflicten wordt omgegaan.		

De voorwaarden voor startende PISO's 2^e categorie

Criteria	Ja	Nee
Het bestuur heeft een erkenningsaanvraag ontvangen, ingevuld op het standaardformulier.		
De aanvrager is een rechtspersoon. Natuurlijke personen kunnen geen erkenning vragen.		
De aanvrager beschikt over een maatschappelijke <u>of</u> vestigingszetel op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat worden nageleefd: de reglementeringen op het vlak van arbeid, sociale zekerheid, handel en fiscaliteit en het vennootschaps- of verenigingsrecht, het verzekeringsrecht en het boekhoudkundige recht, evenals de van kracht zijnde collectieve arbeidsovereenkomsten.		
Het aanvraagformulier bevat een overzicht van de erkenningen, machtigingen, vergunningen, inschrijvingen, registraties en licenties vereist voor de uitoefening van de activiteiten of de daaraan verbonden beroepen waarvoor de erkenning wordt aangevraagd.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat er zich onder de bestuurders, zaakvoerders, mandatarissen of andere personen die gemachtigd zijn de vennootschap of de vereniging te verbinden, geen personen bevinden die worden beoogd door artikel 11, 4 ^o van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen.		
In de vijf jaar voorafgaand aan de erkenningsaanvraag heeft de aanvrager zijn erkenning niet door intrekking verloren.		
Een financieel plan voor drie jaar (N, N+1 en N+2).		

Voor het lopende jaar is er een begroting bij de erkenningsaanvraag gevoegd.		
De jaarrekening leeft de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel na.		
Het activiteitenverslag werd in het standaardmodel ingevuld en bij de aanvraag gevoegd.		
Op de website van de rechtspersoon staat de ledenlijst van de raad van bestuur, met ieders functie, alsook een organogram over de interne organisatie. Dit criterium is vervuld als de verklaring op eer op het aanvraagformulier werd gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden.		
De statuten of de oprichtingsbeslissing van de overheid m.b.t. de dienst moeten de volgende zaken vermelden:		
<ul style="list-style-type: none"> • Minstens één duurzame activiteit die de vorm aanneemt van dienstverlening of productie van goederen.		
<ul style="list-style-type: none"> • Een uitdrukkelijk sociaal oogmerk van algemeen belang of in het belang van een bijzondere groep van personen of van de organisatieleden.		
<ul style="list-style-type: none"> • Eén van de volgende loonspanningsregels:<ul style="list-style-type: none"> • een loonspanning van 1 op ten hoogste 4 voor de organisaties die tot 50 werknemers tellen; • een loonspanning van 1 op ten hoogste 5 voor de organisaties die tussen 51 en 250 werknemers tellen; • een loonspanning van 1 op ten hoogste 6 voor de organisaties die meer dan 250 werknemers tellen.		
<ul style="list-style-type: none"> • Eenmaal per jaar moet er tijdens de werkuren een bijeenkomst worden georganiseerd, waarvoor het voltallige personeel, de werkende vennoten en de voornaamste belanghebbende partijen worden uitgenodigd, en waarop in het bijzonder de volgende thema's worden behandeld:		

<ol style="list-style-type: none"> 1. de huidige en toekomstige economische en sociale ontwikkeling van het publieke initiatief; 2. het welzijn op het werk; 3. een voorstelling van het activiteitenverslag en een samenvatting van de jaarrekening van de rechtspersoon; 4. het personeelsbeheer, de aanwervingen en de voortgezette opleiding.		
<p>De statuten, de oprichtingsbeslissing van de overheid m.b.t. de dienst of het huishoudelijk reglement van de Algemene Vergadering of de Raad van Bestuur moeten de volgende zaken vermelden:</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • De wijze waarop met financiële belangenconflicten wordt omgegaan.		

De voorwaarden voor PISO's 3^e categorie

Criteria	Ja	Nee
Het bestuur heeft een erkenningsaanvraag ontvangen, ingevuld op het standaardformulier.		
De aanvrager is een rechtspersoon. Natuurlijke personen kunnen geen erkenning vragen.		
De aanvrager beschikt over een maatschappelijke <u>of</u> vestigingszetel op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat worden nageleefd: de reglementeringen op het vlak van arbeid, sociale zekerheid, handel en fiscaliteit en het vennootschaps- of verenigingsrecht, het verzekeringsrecht en het boekhoudkundige recht, evenals de van kracht zijnde collectieve arbeidsovereenkomsten.		
Het aanvraagformulier bevat een overzicht van de erkenningen, machtigingen, vergunningen, inschrijvingen, registraties en licenties vereist voor de uitoefening van de activiteiten of de daaraan verbonden beroepen waarvoor de erkenning wordt aangevraagd.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat er zich onder de bestuurders, zaakvoerders, mandatarissen of andere personen die gemachtigd zijn de vennootschap of de vereniging te verbinden, geen personen bevinden die worden beoogd door artikel 11, 4° van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen.		
In de vijf jaar voorafgaand aan de erkenningsaanvraag heeft de aanvrager zijn erkenning niet door intrekking verloren.		

De drie recentste beschikbare balansen zijn bij de erkenningsaanvraag gevoegd.		
Voor het lopende jaar is er een begroting bij de erkenningsaanvraag gevoegd.		
De jaarrekening leeft de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel na.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat deze aanvrager niet vrijwillig ontbonden, gerechtelijk gereorganiseerd noch failliet verklaard is.		
Een anoniem gemaakte arbeidsovereenkomst van een voltijdse, bezoldigde werknemer voor onbepaalde tijd werd bij het formulier gevoegd.		
Het activiteitenverslag werd in het standaardmodel ingevuld en bij de aanvraag gevoegd.		
Op de website van de rechtspersoon staat de ledenlijst van de raad van bestuur, met ieders functie, alsook een organogram over de interne organisatie. Dit criterium is vervuld als de verklaring op eer op het aanvraagformulier werd gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden.		
De statuten/oprichtingsakte/oprichtingsbeslissing van de overheid m.b.t. de dienst vermelden:		
<ul style="list-style-type: none"> • Minstens één duurzame activiteit die de vorm aanneemt van dienstverlening of productie van goederen.		
<ul style="list-style-type: none"> • Een uitdrukkelijk sociaal oogmerk van algemeen belang of in het belang van een bijzondere groep van personen of van de organisatieleden.		
<ul style="list-style-type: none"> • Eén van de volgende loonspanningsregels:<ul style="list-style-type: none"> • een loonspanning van 1 op ten hoogste 4 voor de organisaties die tot 50 werknemers tellen; • een loonspanning van 1 op ten hoogste 5 voor		

<p>de organisaties die tussen 51 en 250 werknemers tellen;</p> <ul style="list-style-type: none"> • een loonspanning van 1 op ten hoogste 6 voor de organisaties die meer dan 250 werknemers tellen.		
<ul style="list-style-type: none"> • Minstens één van de volgende regels:<ul style="list-style-type: none"> • het 'één man, één stem'-principe voor de leden van de algemene vergadering; <p>OF</p> <ul style="list-style-type: none"> • de beperking van het stemrecht van een natuurlijke persoon die lid is van de algemene vergadering tot ten hoogste 10% van zijn aanwezig of vertegenwoordigd aandeel in deze vergadering, met inbegrip van volmachten en vertegenwoordigingen.		
<ul style="list-style-type: none"> • Het maximaal aantal volmachten per lid of deelnemer.		
<ul style="list-style-type: none"> • Eenmaal per jaar moet er tijdens de werkuren een bijeenkomst worden georganiseerd, waarvoor het voltallige personeel, de werkende vennoten en de voornaamste belanghebbende partijen worden uitgenodigd, en waarop in het bijzonder de volgende thema's worden behandeld:<ol style="list-style-type: none"> 1. de huidige en toekomstige economische en sociale ontwikkeling van het publieke initiatief; 2. het welzijn op het werk; 3. een voorstelling van het activiteitenverslag en een samenvatting van de jaarrekening van de rechtspersoon; 4. het personeelsbeheer, de aanwervingen en de voortgezette opleiding.		
<p>De statuten of het huishoudelijk reglement van de Algemene Vergadering of de Raad van Bestuur vermelden verplicht:</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • De manier waarop met financiële belangenconflicten wordt omgegaan.		
<ul style="list-style-type: none"> • Dat de raad van bestuur ten hoogste 75% bestuurders telt die de overheid vertegenwoordigen.		

Het huishoudelijk reglement van de Raad van Bestuur , vermeldt verplicht:		
<ul style="list-style-type: none"> • Een specifiek hoofdstuk over de rechten en plichten van de bestuursleden die het beleid van de raad van bestuur uitstippelen en de vergaderingen ervan beleggen, met de afbakening van de rol voor de voorzitter en eventueel voor de andere leden, alsook over de betrekkingen met de algemene vergadering en het dagelijkse beheer van de rechtspersoon. <p>Dit hoofdstuk behelst in het bijzonder:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. de wijze waarop belangenconflicten tussen de bestuurders en de rechtspersoon worden geregeld; 7. de wijze waarop de vergoedingen worden bepaald.		

De voorwaarden voor startende PISO's 3^e categorie

Criteria	Ja	Nee
Het bestuur heeft een erkenningsaanvraag ontvangen, ingevuld op het standaardformulier.		
De aanvrager is een rechtspersoon. Natuurlijke personen kunnen geen erkenning vragen.		
De aanvrager beschikt over een maatschappelijke <u>of</u> vestigingszetel op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat worden nageleefd: de reglementeringen op het vlak van arbeid, sociale zekerheid, handel en fiscaliteit en het vennootschaps- of verenigingsrecht, het verzekeringsrecht en het boekhoudkundige recht, evenals de van kracht zijnde collectieve arbeidsovereenkomsten.		
Het aanvraagformulier bevat een overzicht van de erkenningen, machtigingen, vergunningen, inschrijvingen, registraties en licenties vereist voor de uitoefening van de activiteiten of de daaraan verbonden beroepen waarvoor de erkenning wordt aangevraagd.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat er zich onder de bestuurders, zaakvoerders, mandatarissen of andere personen die gemachtigd zijn de vennootschap of de vereniging te verbinden, geen personen bevinden die worden beoogd door artikel 11, 4 ^o van de ordonnantie van 23 juli 2018 met betrekking tot de erkenning en de ondersteuning van de sociale ondernemingen.		
In de vijf jaar voorafgaand aan de erkenningsaanvraag heeft de aanvrager zijn erkenning niet door intrekking verloren.		
Een financieel plan voor drie jaar (N, N+1 en N+2).		

Voor het lopende jaar wordt er een begroting bij de erkenningsaanvraag gevoegd.		
De jaarrekening leeft de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel na.		
De verklaring op eer op het aanvraagformulier is gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden. Uit deze verklaring moet uitdrukkelijk blijken dat deze aanvrager niet vrijwillig ontbonden, gerechtelijk gereorganiseerd noch failliet verklaard is.		
Het activiteitenverslag werd in het standaardmodel ingevuld en bij de aanvraag gevoegd.		
Op de website van de rechtspersoon staat de ledenlijst van de raad van bestuur, met ieders functie, alsook een organogram over de interne organisatie. Dit criterium is vervuld als de verklaring op eer op het aanvraagformulier werd gedateerd en ondertekend door de persoon die wettig gemachtigd is de aanvragende onderneming te binden.		
De statuten/oprichtingsakte/oprichtingsbeslissing van de overheid m.b.t. de dienst vermelden:		
<ul style="list-style-type: none"> • Minstens één duurzame activiteit die de vorm aanneemt van dienstverlening of productie van goederen.		
<ul style="list-style-type: none"> • Een uitdrukkelijk sociaal oogmerk van algemeen belang of in het belang van een bijzondere groep van personen of van de organisatieleden.		
<ul style="list-style-type: none"> • Eén van de volgende loonspanningsregels:<ul style="list-style-type: none"> • een loonspanning van 1 op ten hoogste 4 voor de organisaties die tot 50 werknemers tellen; • een loonspanning van 1 op ten hoogste 5 voor de organisaties die tussen 51 en 250 werknemers tellen; • een loonspanning van 1 op ten hoogste 6 voor de organisaties die meer dan 250 werknemers tellen.		

<ul style="list-style-type: none"> Minstens één van de volgende regels:<ul style="list-style-type: none"> het 'één man, één stem'-principe voor de leden van de algemene vergadering; <p>OF</p> <ul style="list-style-type: none"> de beperking van het stemrecht van een natuurlijke persoon die lid is van de algemene vergadering tot ten hoogste 10% van zijn aanwezig of vertegenwoordigd aandeel in deze vergadering, met inbegrip van volmachten en vertegenwoordigingen.		
<ul style="list-style-type: none"> Het maximaantal volmachten per lid of deelnemer.		
<ul style="list-style-type: none"> Eenmaal per jaar moet er tijdens de werkuren een bijeenkomst worden georganiseerd, waarvoor het voltallige personeel, de werkende vennoten en de voornaamste belanghebbende partijen worden uitgenodigd, en waarop in het bijzonder de volgende thema's worden behandeld:<ol style="list-style-type: none"> de huidige en toekomstige economische en sociale ontwikkeling van het publieke initiatief; het welzijn op het werk; een voorstelling van het activiteitenverslag en een samenvatting van de jaarrekening van de rechtspersoon; het personeelsbeheer, de aanwervingen en de voortgezette opleiding.		
De statuten of het huishoudelijk reglement van de Algemene Vergadering of de Raad van Bestuur vermelden verplicht :		
<ul style="list-style-type: none"> De manier waarop met financiële belangenconflicten wordt omgegaan.		
<ul style="list-style-type: none"> Dat de raad van bestuur ten hoogste 75% bestuurders telt die de overheid vertegenwoordigen.		
Het huishoudelijk reglement van de Raad van Bestuur , vermeldt verplicht:		
<ul style="list-style-type: none"> Een specifiek hoofdstuk over de rechten en plichten van de bestuursleden die het beleid van de raad van bestuur uitstippelen en de vergaderingen ervan beleggen, met de afbakening van de rol voor de voorzitter en eventueel		

<p>voor de andere leden, alsook over de betrekkingen met de algemene vergadering en het dagelijkse beheer van de rechtspersoon.</p> <p>Dit hoofdstuk behelst in het bijzonder:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de wijze waarop belangenconflicten tussen de bestuurders en de rechtspersoon worden geregeld; 2. de wijze waarop de vergoedingen worden bepaald.		
--	--	--

5. Contactgegevens en begeleiding

De dienst sociale economie van de Directie Werkgelegenheidsbeleid bij Brussel Economie en Werkgelegenheid staat volledig te uwer beschikking voor alle vragen die in deze praktische gids niet aan bod kwamen.

U kunt contact met ons opnemen:

- via email werkgelegenheid@gob.brussels
- via telefoon 02.800.37.02 (NL) of 02.204.17.40 (FR)

Indien gewenst kunt u ook een afspraak maken in onze kantoren.

Voor een gespecialiseerde begeleiding kunt u ook terecht bij de volgende organisaties:

➤ **Tracé Brussel vzw**

Anspachlaan 26 te 1000 Brussel

T : +32 (0)2 412 02 83

www.tracebrussel.be

➤ **Fédération bruxelloise des organismes d'insertion socioprofessionnelle et d'économie sociale d'insertion (FeBISP)**

Ravensteingalerij 3 bus 4, B-1000 Brussel

T : 02 537 72 04

www.febisp.be

En specifiek voor **mogelijke financieringen**:

✓ **BRUSOC NV**

Stassartstraat 32, 1050 Brussel - België

T : +32 2 548 22 11

<http://www.finance.brussels>